

IN DE WERELDSMIDSE.

En eigenaardige voorstelling: Bismarck, de smid van de Duitsche eenheid. En die eenheid gesymboliseerd in het zwaard, dat hij aan Germania aanbiedt.

Het is waar: Bismarck heeft Duitschland tot één rijk samengesmeed, en hij heeft daartoe het zwaard gebruikt. In drie oorlogen; dien van Pruisen en Oostenrijk tegen Denemarken in 1864; dien van Pruisen tegen Oostenrijk in 1866, en dien van Pruisen tegen Frankrijk in 1870. In dien laatsten bleef Oostenrijk onzijdig, terwijl Beieren, Wurtemberg, Baden en andere Zuid-Duitsche staten zich bij Pruisen voegden. Toen was het doel bereikt; te Versailles bij Parijs werd den 73-jarigen Wilhelm van Pruisen de Duitsche keizerskroon op de grijze slapen gedrukt.

Dit laatste echter alleen bij wijze van spreken; de drie keizers van het nieuwe Duitsche rijk zijn niet gekroond; ze zijn alleen maar ingehuldigd. De Duitsche keizerskroon ligt in den Hofburg te Weenen. En het is al een zeer oude kroon; naar men zegt is het nog dezelfde, die door de oude Romeinsche keizers werd gedragen.

En het Duitsche keizerrijk is ook al oud; het dagteekent van het jaar 843. Het is ontstaan uit het wereldrijk, dat Karel de Groote had gesticht, en dat op den Kerstdag van het jaar 800 door den blinden paus Leo III werd erkend als de voortzetting van het Romeinsche rijk; 't was de Romeinsche keizerskroon, waarmee hij den Frankischen keizer kroonde.

Dat rijk van Karel den Groote bestond geen dertig jaren meer na zijn dood; na langdurigen strijd verdeelden zijn kleinzonen het in 843 bij het verdrag van Verdun. Van dat verdrag dagteekenen het koninkrijk Frankrijk en het Duitsche keizerrijk. Tweelingen zijn deze grootmachten, op één dag geboren. Ach, waarom hebben ze niet de eeuwen door als broeders geleefd!

Dat Duitsche rijk heeft bestaan tot 1805. Al spoedig werd het een kiesrijk; de keizer werd gekozen, eerst door alle vorsten, later door zeven en door negen keurvorsten. Want een eenheid was het rijk toch niet. De leenmannen regeerden zelf. Hier in Holland, in Gelder, in Friesland, evenzo in heel het overige Duitschland. En die leenmannen ontzagen zich niet, gewapenderhand op te treden tegen den keizer. Welk een inwendige worsteling was het in den Dertig-jarigen Oorlog! Hoe stond in den Zeven-jarigen Oorlog de koning van Pruisen tegen den keizer.

Vijftig jaren later drukte Napoleon zich een keizerskroon op het hoofd, en zond aan den keizer, die de echte kroon had, bericht, dat hij het Duitsche rijk niet meer erkende. Dat kon hij doen, omdat de helft van dat rijk hem reeds toebehoorde of hem niet meer durfde tegenstaan.

En de Duitsche keizer berustte in het vonnis van den Corsicaan, en noemde voortaan zijn Oostenrijksche erflanden een keizerrijk.

Toen kwam na Napoleons val het herstel van Duitschland, maar niet het herstel van het rijk. Pruisen, Mecklenburg, Oldenburg en meer dan twintig andere zelfstandige staten bestonden, en mochten ze soms een verbond sluiten, een rijk werden ze niet.

Er was geen Duitschland. Maar er was wel een begeerte naar Duitschland. Hoffmann von Fallersleben dichtte zijn: Deutschland über alles, en hij zag in den geest één rijk, van de Maas tot aan de Memel, van de Donau tot de Belt, ongeveer wat nu het rijk is. Maar de dichter kon de eenheid niet tot stand brengen; dat deed de IJzeren Kanselier, Otto von Bismarck.

Hij was een Pruis. Het kleine Brandenburg van de zeventiende eeuw was met den aanvang van de achttiende eeuw het koninkrijk Pruisen geworden, het land had verschillende kleinere staten geannexeerd, maar het bleef een staat van den tweeden rang: een wereldmacht was het niet.

Dat verdroot Otto von Bismarck met groot verdriet. En om zijn land te maken tot de gelijke van Frankrijk, van Engeland, van Rusland, heeft hij het Duitsche keizerrijk hersteld, waarin Pruisen den boventoon voeren kon.

En hij heeft dat gedaan door strijd. Eerst moest Oostenrijk ter zijde worden gesteld; toen moest Frankrijk worden overwonnen. En dat Bismarck daartoe Saksen en Beieren en de anderen aan zijn zijde kreeg, dat deed hem slagen.

Duitschland werd een eenheid, en Germania aanvaardde het zwaard.

Maar ook den ploeg, ook den werkhamer, ook het roer.

In de laatste veertig jaar kwam de Duitsche landbouw tot bloei; ontwikkelde zich een nijverheid, die haar producten bracht op de verste markten; werd een handelsvloot geschapen, die nog alleen in de Britsche haar meerdere zag.

Maar ook schiep Duitschland zich een machtig leger en een sterke oorlogsvloot, zóó sterk, dat de andere mogendheden in Duitschland een overweldigder zagen en maatregelen namen, om er zich tegen te beschermen. Den uitslag van de worsteling, waartoe die wapeningen leidden, zien wij in deze dagen met spanning tegemoet.

Zal dit de uitslag zijn, dat alle volken der wereld worden samengesmeed, en dat het zwaard niet meer noodig zal zijn. Is Woodrow Wilson de smid van de wereldeenheden?

Naar eenheid strekt het verlangen der wereld zich uit. Van kleine eenheden zijn langzamerhand groote geworden. En dikwijls door het zwaard.

In Engeland bestonden duizend jaar geleden één achttal koninkrijken. Maar ze werden veroverd in de elfde eeuw door Willem van Normandië, die in de geschiedenis de Veroveraar heet. Later werden Wales en Ierland veroverd; Schotland kwam er bij door erfenis in 1603. Indië werd veroverd, Zuid-Afrika werd veroverd, Egypte werd veroverd.

De geschiedenis van Rusland, van Oostenrijk, van Turkije, van Italië is geen andere.

Frankrijk vormt een uitzondering. Frankrijk is één sedert de dagen van Karel de Groote; het moge aan de grenzen van Italië, van Duitschland, van Vlaanderen eenige kleine stukken hebben veroverd, maar in zijn geheel is het sedert duizend jaren een vrijwillige eenheid, getuige de taal, die bijna geen dialecten kent.

En ons eigen land? De talrijke staatjes van de Middeleeuwen kwamen door erfenis en door verovering in handen van de Bourgondische en Oostenrijksche hertogen en Karel V wilde ze in 1548 tot een eenheid smeden. Doch zoo kwamen ze niet samen; ze werden samengesmolten in den smeltkroes der ellende. De Unie van Utrecht bracht ze bijeen. Doch toen de druk verminderde, kwam de verdeeldheid terug; ze bestreden elkander weer tot bijna burgeroorlog toe. Eerst de revolutie, eerst de heerschappij van Napoleon maakte van de Nederlandsche gewesten één koninkrijk, zonder verdrukte nationaliteiten.

Het zwaard en de druk, zij maken een rijk tot eenheid, een gedwongene of een vrijwillige. Wat zal het zwaard van dezen grooten oorlog doen?

Optimisten zien reeds den volkerenbond, door allen vrijwillig aanvaard. Pessimisten zien een statenbond, waarin sommigen den wil van de anderen te aanvaarden hebben. En allen droomden daarbij van vermindering, van afschaffing der bewapening. De smid zal geen zwaarden meer smeden.

* * *

Zal het zoo zijn?

De Schrift voorzegt ons, dat tot het einde dezer bedeeling groote verwoestingen zullen zijn. Geen wereldvrede, dan misschien in schijn. Geen volkerenbond, waaraan allen van harte meedoen.

Maar de Schrift zegt ons ook, dat na deze bedeeling een andere volgt; wanneer de zwaarden tot spaden zullen worden geslagen.

Dan zal de gansche menschheid een eenigen Heerscher hebben, Hem, die daartoe recht heeft, onzen Heere Jezus Christus.

A. L.

1524

